

Warszawa, 14 maja 2020 r.

dr hab. Anna Młynarska - Sobaczewska, prof. INP PAN
Instytut Nauk Prawnych
Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa

**Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym
doktora Grzegorza Sibigi**

Wprowadzenie

Niniejsza recenzja przygotowana została w wykonaniu uchwały Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 9 stycznia 2020 r., powołującej mnie na recenzenta w przewo-
dzie habilitacyjnym doktora Grzegorza Sibigi, przekazanej mi przez Panią Dyrektor INP
PAN, dr hab Celinę Nowak, prof. INP PAN.

Zgodnie z przepisami art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach nauko-
wych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r.,
poz. 882 z późn. zm.), do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która
posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu
stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej
lub artystycznej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną. Kryteria
oceny osiągnięć Habilitanta zostały szczegółowo określone w § 3 pkt 2, § 4 oraz § 5 rozporzą-
dzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów
oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr
196, poz. 1165). Kierując się tymi kryteriami przedstawię: ocenę osiągnięcia naukowego, sta-
nowiącego wkład Habilitanta w rozwój uprawianej dyscypliny naukowej, ocenę stopnia ak-
tywności naukowej oraz konkluzje dokonanych ocen.

Ocena osiągnięcia naukowego, stanowiącego wkład w rozwój dyscypliny naukowej

Pan doktor Grzegorz Sibiga w swoim wniosku o przeprowadzenie postępowania habili-
tacyjnego przedstawił jako osiągnięcie naukowe pracę pod tytułem *Stosowanie technik infor-
matycznych w postępowaniu administracyjnym ogólnym*, wydaną przez Wydawnictwo
C.H.Beck, 2019, ss. 248.

Temat pracy

Przedstawiona monografia podejmuje analizę regulacji oraz praktyki stosowania przepisów dotyczących stosowania technik informacyjnych w postępowaniu administracyjnym, a dokładniej: w postępowaniu administracyjnym ogólnym, to jest regulującym tryb załatwiania indywidualnych spraw w trybie decyzji administracyjnej. Zastosowanie technik informatycznych w postępowaniu administracyjnym, jak trafnie zauważa Autor we wstępie do swojej monografii, obecne w polskim prawie już od dwudziestu lat, nie jest zagadnieniem często podejmowanym w polskiej literaturze prawniczej. Tymczasem techniki informatyczne - czego dowodzi doświadczenie ostatnich miesięcy stają się już nie tylko powszechnym, ale także koniecznym uzupełnieniem trybu załatwiania spraw administracyjnych. Dlatego z uznaniem należy przyjąć opracowanie dotyczące regulacji technik i metod obecnych w postępowaniu administracyjnym, a niezbyt chętnie w literaturze naukowej omawianych, zarazem o wielkim znaczeniu praktycznym i będących źródłem wielu wątpliwości a nawet kontrowersji. Jest to także temat bardzo przekrojowy, techniki informatyczne dotyczą właściwie wszystkich etapów postępowania administracyjnego - jego omówienie wymaga zatem dokonania przeglądu wszystkich stadiów i elementów postępowania, a przede wszystkim - doskonałej znajomości nie tylko regulacji, ale także funkcjonowania procedury administracyjnej w praktyce.

Wybór tematu został dobrze uzasadniony we wstępie do monografii, co więcej – Autor bardzo starannie dokonał wyabstrahowania przedmiotu swojej analizy i wskazał precyzyjnie jakie zagadnienia zostaną w pracy podjęte. Monografia podejmuje zatem wyraźnie określony zakres tematyczny, a wybór ten jest przekonująco uzasadniony.

W mojej ocenie tak sformułowany temat, czyli analiza technik informatycznych, ich cech i funkcji w postępowaniu administracyjnym oraz praktycznych konsekwencji ich aplikacji dla stron i organów jako uczestników postępowania administracyjnego jest zagadnieniem, którego opracowanie może być uznane za osiągnięcie stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej. Przyjęte w tym zakresie standardy wymagają od tego rodzaju opracowania monograficznego rozwiązania pewnego problemu badawczego, które przynajmniej potencjalnie może mieć duże znaczenie dla rozwoju danej dyscypliny naukowej.

Trzeba w tym miejscu recenzji wyraźnie zaznaczyć, że Habilitant zrezygnował w swojej monografii z wątków prawnoporównawczych, nie dokonał także omówienia szerokiego tła teoretycznego ani doktrynalnego. Takie ograniczenie zostało podyktowane wybranym tematem pracy i wpisuje się w klasyczny nurt badań dogmatycznych w polskiej nauce prawa. Tego rodzaju badania - i opracowania stanowiące ich efekt - dotyczą wnikliwej wybranych instytucji prawa krajowego z natury swojej swoistych i podlegających badaniu wewnątrzsystemowemu, dla wyjaśnienia i opracowania dotyczącego ich w kontekście konkretnego systemu

prawnego. To klasyczna dla nauk prawnych metodyka pracy i nie można czynić Autorowi zarzutu z tego, że dokonał swojego zamierzenia badawczego w nurcie charakterystycznym dla nauk prawnych, w szczególności związanych z analizą systemu w zakresie prawa procesowego. Niemniej zaznaczyć trzeba już w tym miejscu, że dokonana w rozdziale drugim klasyfikacja obszarów oraz funkcji stosowania technik informatycznych w polskiej procedurze administracyjnej z pewnością stanowi autorski wkład w rozwój zagadnień teoretycznych i uważam, że wejdzie do kanonu wiedzy prawniczej na temat postępowania administracyjnego oraz cyfryzacji stosowania prawa.

Cel pracy i problem badawczy

Przedmiotem analizy, której poświęcona jest monografia jest regulacja prawna wprowadzająca rozwiązania techniczne dotyczące informatyzacji postępowania administracyjnego. Wskazać trzeba - zgadzając się w tym miejscu z Habilitantem - że omówienie tej regulacji nie jest zadaniem łatwym, jest ona bowiem przedmiotem częstych zmian i uzupełnień od dwudziestu lat, zawarta jest w wielu aktach prawnych, których relacje nie są do końca klarowne i rodzą sporo problemów w interpretacji i aplikacji norm prawnych. W tym kontekście analiza Habilitanta polegająca na badaniu postępowania administracyjnego ogólnego nabiera szczególnego znaczenia, bowiem pozwolić może ustalić zakres i granice stosowania norm proceduralnych z k.p.a. - albo odrębnych rozwiązań proceduralnych, regulowanych innymi przepisami.

Habilitant zadeklarował w swojej monografii jako cele badawcze: ustalenie celów i zakresów wprowadzania technik informatycznych w postępowaniu administracyjnym ogólnym oraz sposobów prawnego regulowania tych zagadnień. W konsekwencji Autor określił swoje szczegółowe zamierzenia badawcze: określenie stopnia realizacji celów informatyzacji, aktualne i postulowane możliwości stosowania technik informatycznych przez organy administracji, a także analizę sytuacji procesowej uczestnika postępowania. Badania Autora obejmują zatem instytucje i elementy procedury administracyjnej, w szczególności regulacje normatywne zawarte w aktach ustawowych, prawie UE i aktach wykonawczych. Praca doktora Grzegorza Sibigi powstała z założeniem weryfikacji tezy, że ewoluujące techniki informatyczne mają coraz większy wpływ na przebieg postępowania administracyjnego ogólnego, co rodzi potrzebę kompleksowego dostosowania regulacji procesowej w tym zakresie, a zarazem potrzebę dostosowania technik do celów i zasad postępowania administracyjnego. Teza ta została w ramach opracowania Habilitanta przekonująco i wyczerpująco zweryfikowana - analiza wykazała, że nie istnieje koherentna koncepcja informatyzacji postępowania administracyj-

nego, a kolejne nowelizacje, omówione w pracy, co prawda wprowadzają nowe techniki informatyczne, ale ich funkcjonowanie jest fragmentaryczne i w wielu obszarach niekonsekwentne, sama zaś regulacja - rozproszona i niespójna.

Sformułowanie problemu badawczego w pracy Habilitanta zasługuje na komentarz. W pierwszej kolejności spostrzec trzeba, że problem jest interesujący, budzi wiele pytań praktycznych, ale także jest inspiracją dla refleksji naukowej i z pewnością jest wart opracowania monograficznego. Opracowanie Habilitanta na ten temat ma zatem potencjał, aby stać się istotnym głosem w dyskusji naukowej na temat obecnego stanu prawnego i perspektyw rozwoju tej gałęzi prawa, która w znaczny sposób ulega przekształceniom w środowisku informatycznym. Monografia ma także istotną wartość aplikacyjną dla tych, którzy zawodowo związani są z administracją publiczną i postępowaniami administracyjnymi - co jest niebagatelną i wcale nie tak powszechną zaletą polskich opracowań z dyscypliny nauk prawnych.

Po drugie jednak zauważyć należy, że postawiony problem badawczy nie został w mojej opinii w części wstępnej pracy ustrukturyzowany zbyt dokładnie, a także nieopatrzoney szczegółowymi hipotezami badawczymi. To z pewnością ułatwiłoby czytelnikowi (a i recenzentowi) prześledzenie toku wywodu Habilitanta i pozwoliło w pełni poddać weryfikacji trafność spostrzeżeń i wniosków Autora. Brakuje mi także w zaznaczonym przez Autora obszarze Jego analizy opracowania dotyczącego relacji między stosowaniem technik informatycznych a zasadami ogólnymi postępowania administracyjnego - to z pewnością mogłoby wzbogacić wywód i umieścić go w szerszym kontekście teorii procesu administracyjnego. Jednak dalsza struktura pracy (o czy będzie mowa w dalszej części recenzji) oraz treść wywodu skłaniają do przyjęcia, że Autor wnikliwie analizuje zagadnienia stosowania technik informatycznych w postępowaniu administracyjnym (w obranym zakresie) - praca ma zatem znaczny walor analityczny i poddaje się naukowej weryfikacji.

Wreszcie zakreślony przez Habilitanta problem badawczy wyznacza trzy obszary stosowania technik informatycznych i trzy ich funkcje: komunikacyjną, informacyjną oraz automatyzacji - trudno jednak w warunkach aktualnie panujących (pandemii i wymuszonej społecznej izolacji oraz kwarantanny) nie dostrzec, że niezwykle interesujące problemy pojawiają się także w warstwie samego procedowania organu administracji, w trybie posiedzeń, uzgodnień i rozpraw - wszak na tym polu najpełniej objawia się współcześnie zupełnie nowy potencjał technik informatycznych we wszystkich dziedzinach życia, w tym także działania administracji i wszelkich podmiotów posługujących się w swoim trybie prac przepisami procedury administracyjnej. O tym jednak Habilitant nie mógł wiedzieć, kończąc pisanie monografii ponad rok temu - trudno to zatem uznać za deficyt pracy w chwili, gdy powstawała.

Dodać też trzeba, że owe problemy są w tej chwili rozwiązywane *ad hoc* i bez stosownych regulacji kodeksowych, tym bardziej zatem zrozumiałe jest, że Autor pozostawił te zagadnienia poza obszarem swojej analizy.

Reasumując tę część recenzji, przedstawiona jako osiągnięcie naukowe monografia stanowi interesujące studium dotyczące regulacji informatyzacji w postępowaniu administracyjnym ogólnym. W zasadniczym zatem zakresie, który jest określony w tytule pracy i sformułowany jako cel rozprawy, zadanie, jakie Habilitant sobie postawił, zostało wykonane w sposób wyczerpujący.

Struktura rozprawy

Recenzowana monografia złożona jest z pięciu rozdziałów. Rozdziały te poprzedzone są wstępem, w którym Autor - jak już wspomniano - z dużą precyzją określa cel i zakres swojej rozprawy, zarysowuje podstawowe założenia terminologiczne i metodologiczne oraz przedstawia strukturę pracy.

W rozdziale pierwszym Habilitant przedstawił terminologię używaną w dalszej części pracy oraz podstawowe założenia techniczne przetwarzania informacji i komunikowania w sferze administracji publicznej. W kolejnym rozdziale Autor dokonał wyodrębnienia obszarów zastosowania technik informatycznych w postępowaniu administracyjnym ogólnym i sklasyfikował funkcje owych technik w każdym z nich. Autor wyróżnił trzy podstawowe obszary funkcjonowania technik informatycznych w administracji; komunikację, zarządzanie informacją oraz automatyzację czynności (s. 25). Autor sklasyfikował także i omówił cele stosowania technik informatycznych (s. 26-27), wyjaśnił także ich znaczenie oraz perspektywy ewolucji owych technik i ich rangi w postępowaniu administracyjnym.

W rozdziale trzecim zaprezentowane zostały regulacje kodeksowe dotyczące informatyzacji postępowania, a także regulacje pozakodeksowe, dotyczące kwestii technicznych (m.in. ustawa o świadczeniu usług drogą elektroniczną, ustawa o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz przepisy innych ustaw i przepisy wykonawcze.

W kolejnej części pracy, to jest w rozdziale czwartym, Autor przedstawił i wnikliwie omówił podstawowe - Jego zdaniem - zagadnienia dotyczące informatyzacji postępowania administracyjnego, które decydują o kształcie postępowania z użyciem technik informatycznych, w szczególności: identyfikację elektroniczną, pojęcie dokumentu elektronicznego, zakres podmiotowy informatyzacji i zastosowanie Biuletynu Informacji Publicznej.

Najobszerniejszy w pracy rozdział piąty poświęcony został omówieniu wykonywaniu poszczególnych czynności w postępowaniu z użyciem technik informatycznych, w tym: wnoszenia

podają drogą elektroniczną, wydawania dokumentów elektronicznych, elektronicznych doręczeń, a także udostępniania treści na stronie BIP, prowadzenia elektronicznych akt sprawy. W ostatniej części rozdziału znalazły się rozważania dotyczące korzystania przez podmioty publiczne z informacji z jego sfery wewnętrznej oraz z zasobów informacyjnych innych podmiotów publicznych.

Każdy z rozdziałów zaopatrzony jest w krótkie podsumowanie, zawierające wnioski istotne z punktu widzenia wskazanego problemu badawczego i tezy pracy.

Oceniając strukturę pracy, poczynić należy dwie uwagi. W pierwszej kolejności można uznać, że odpowiada ona postawionemu problemowi badawczemu; Autor dokonał wyboru pewnych treści regulacji kodeksowych i pozakodeksowych, aby uporządkować omawianą materię. Praca jest logicznie i klarownie usystematyzowana. Tego rodzaju struktura pełni funkcję prezentacji omawianych regulacji i praktyki, nie ułatwia natomiast - i to jest druga uwaga - prezentowaniu wniosków dotyczących wpływu informatyzacji na całość postępowania administracyjnego. Manekament ten jest jednak zrekompensowany przez uwagi podsumowujące, na zakończenie każdego rozdziału, które pozwalają Autorowi zaprezentować konkluzje, zmierzające do wykazania tezy o znaczeniu a także jakości i kompleksowości regulacji technik informatycznych w procedurze administracyjnej.

Metodologia, baza źródłowa i strona formalna monografii

Habilitant zadeklarował w swojej monografii, że stosować będzie metodę formalno-dogmatyczną oraz pomocniczo - „metodę historyczno-opisową”. Obie metody (choć występują pod kilkoma równoprawnymi nazwami) stanowią kanon w nauce prawa i zostały wybrane oraz zastosowane w sposób prawidłowy i adekwatny z punktu widzenia tematu rozprawy i zakrojonego celu badawczego. Podkreślić należy, że obrany przez Habilitanta sposób prowadzenia wywodu naukowego i formułowania wniosków odpowiada standardom pracy naukowej w dyscyplinie nauk prawnych; recenzowana monografia wpisuje się w zbiór opracowań analizujących konkretne rozwiązania prawne i rozwiązujących istotne problemy oraz wyjaśniających wątpliwości dotyczące wykładni i aplikacji norm prawa, w tym przypadku przepisów procesowego prawa administracyjnego.

Autor posłużył się w swojej pracy bogatą bazą źródłową. Redakcja recenzowanej pracy spełnia wymogi rozprawy naukowej. Praca w znakomitej większości napisana jest językiem specjalistycznym, zredagowana zaś starannie, choć nieco dziwi zrezygnowanie z przypisów w tradycyjnym (oksfordzkim) formacie we Wnioskach kończących monografię (s. 239).

Autor zastosował też własny - ale czytelny system skrótów, ułatwiający przytaczanie i odwoływanie się do konkretnych przepisów i nowelizacji. A trzeba przy tym zaznaczyć, że

baza źródłowa w zakresie regulacji prawnych jest w omawianej przez Habilitanta materii prawdziwym wyzwaniem. Dużą zasługą doktora Grzegorza Sibiga jest to, że potrafi bardzo czytelnie przedstawić kolejne nowelizacje i fragmenty regulacji dotyczące informatyzacji, a trzeba przyznać, że zarówno fragmentaryczność i stopień rozproszenia tych regulacji oraz ich częste zmiany stanowią materiał niełatwy do prezentacji. Autor dużą wagę przywiązuje także do klarowności swojego wyводу, co sprawia, że pracę czyta się z przyjemnością i zainteresowaniem, a przy tym w przeświadczeniu, że logika wyводу jest zachowana.

Treść rozprawy

Badania Habilitanta zaprezentowane w recenzowanej monografii weryfikują tezę, zgodnie z którą nie funkcjonuje w polskim prawie administracyjnym spójna, konsekwentnie realizowana w kolejnych nowelizacjach i całościowa koncepcja informatyzacji postępowania administracyjnego ogólnego. Doktor Grzegorz Sibiga z ogromną wnikliwością tropi i diagnozuje w swojej pracy wszelkie niekonsekwencje i nieścisłości owych regulacji, tak w sferze stosowanych pojęć jak i oznaczania form czynności i określania wymogów, jakim powinny owe techniki sprostać w konkretnych czynnościach i etapach postępowania administracyjnego.

Habilitant analizuje normy postępowania administracyjnego dotyczące technik informatycznych wskazując ich podział na procesowe i techniczne, to jest unormowane w pozakodeksowych aktach prawnych, w szczególności: w ustawie o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne, ustawie o świadczeniu usług drogą elektroniczną, ustawie o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach, oraz ustawie o dostępie do informacji publicznej, a także przepisy krajowe i UE o identyfikacji elektronicznej i podpisach elektronicznych. W monografii w wielu miejscach wskazane zostały relacje między tymi dwoma kategoriami przepisów - Autor analizuje w szczególności system wprowadzonych do k.p.a. odesłań do przepisów szczególnych (zwanych w monografii technicznymi), wskazując ich niespójność i znaczną ilość, powodującą istotne mankamenty regulacji kodeksowej postępowania. W monografii omówione zostały także problemy wykładni i stosowania (współstosowania) przepisów szczególnych w postępowaniu administracyjnym - ich znaczna ilość oraz stopień złożoności. Autor przekonująco wskazuje także, że pewne niekonsekwencje, jakie w relacjach między przepisami współstosowanymi występują, powodują, że problemy te są niekiedy trudne do rozwiązania, zwłaszcza wobec milczenia regulacji kodeksowej.

Za szczególnie wartościowe i interesujące uznać trzeba analizy regulacji, w tym odesłań dotyczące podmiotowego zakresu stosowania przepisów szczególnych (technicznych) - Autor wskazuje, że odniesienie w k.p.a. do kategorii podmiotów publicznych w rozumieniu ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne wyklucza ze stosowania roz-

wiązań technicznych, przewidzianych ustawą o informatyzacji, te podmioty administracji, które się we wspomnianej grupie nie mieszczą. Autor wskazuje także na niekonsekwencje i deficyty regulacji dotyczącej Biuletynu Informacji Publicznej (s. 134-137), a także systemu EZD (elektronicznego zarządzania informacją).

Wiele miejsca w monografii zajmuje przedstawienie i analiza odesłania ustawy procesowej do przepisów technicznych. Trzeba zaznaczyć, że owa prezentacja wymagała od Habilitanta zaiste mrówczej pracy i bardzo starannej analizy - w tych partiach pracy ujawnia się szczególnie staranność i kunszt prawniczy Autora. Doktor Grzegorz Sibiga trafnie wskazuje w swoich konkluzjach, że podstawową trudnością pozostaje coraz większy stopień skomplikowania tych przepisów, ale również coraz większa liczba aktów normatywnych zajmujących się informatyzacją, które pozostają poza regulacją kodeksową, a odesłania często mają charakter nienazwany; jak wskazuje Autor tytułem przykładu, prawidłowe ustalenie warunków formalnych dotyczących identyfikacji elektronicznej i składaniu podpisów elektronicznych w postępowaniu administracyjnym wymaga zastosowaniu aż pięciu innych aktów normatywnych rangi ustawy oraz aktów wykonawczych do tych przepisów.

Prezentacja regulacji ustawowych, a także prawa UE i aktów wykonawczych, dotycząca charakteru norm, ich wzajemnych relacji, a także ich interpretacja i analiza stosowania jest bardzo wnikliwa i przeprowadzona z dużą dyscypliną badawczą i co trzeba raz jeszcze podkreślić - znakomitą wycuciem problemów praktycznych. Dokonany przegląd regulacji, bardzo staranne zebranie i sklasyfikowanie wzajemnych odesłań i relacji współstosowania przepisów w zakresie aplikacji technik informatycznych w poszczególnych etapach i czynnościach postępowania administracyjnego świadczy o doskonałej znajomości omawianych zagadnień ale także o bardzo dużej dojrzałości Autora jako prawnika i analityka omawianych zagadnień.

W konkluzjach recenzowanego opracowania Habilitant wskazuje, że polska regulacja kodeksowa w zakresie postępowania administracyjnego ogólnego pozostaje na znacznym poziomie ogólności, a także odesłań i niedostatecznie realizuje potencjał technik informatycznych, zwłaszcza w zakresie celu informacyjnego (efektywnego zarządzania obiegiem informacji) oraz automatyzacji czynności postępowania i technicznych. Autor dostrzega odosobniony charakter regulacji realizujących owe cele: przepisy zapewniające integrację akt sprawy z metryką w systemie elektronicznego zarządzania dokumentacją (art. 66a oraz przepisy wykonawcze do k.p.a.) oraz pozyskiwanie dla potrzeb postępowania informacji z rejestrów publicznych i systemów teleinformatycznych innych podmiotów publicznych (art. 220 § 1 pkt 2 lit. b i c k.p.a.).

W monografii sformułowanych zostało wiele postulatów nowelizacji przepisów kodeksowych, w szczególności dotyczących efektywnego korzystania przez organ administracji publicznej z zasobów informacyjnych zgromadzonych w sferze wewnętrznej oraz zawartych w rejestrach pu-

blicznych i systemach teleinformatycznych innych podmiotów publicznych, a szerzej - budowania infrastruktury informacyjnej państwa, a także potrzebę kompleksowego uregulowania automatyzacji czynności w postępowaniu, zwłaszcza czynności rutynowych, określonych jako automatyczne akty administracyjne, których przykłady zostały wskazane.

Podkreślić należy raz jeszcze, że badania przedstawione w pracy Habilitanta są kompletne w przyjętym zakresie, nienagannie przeprowadzone pod względem metodologicznym, a wywód przeprowadzony jest logicznie i klarownie. Staranność i dokładność Autora zasługują na pełne uznanie. Recenzowana monografia jest opracowaniem ciekawym i oryginalnym na gruncie polskiej nauki prawa, doskonale udokumentowana materiałem normatywnym i z pewnością nie tylko wzbogaca, ale wręcz stwarza fundament do dyskusji i refleksji na temat istoty, zakresu i funkcji informatyzacji postępowania administracyjnego. Autor z pasją naukową i zarazem wnikliwością i starannością przedstawia zagadnienia niełatwe, dokonując własnych ocen i formułując dojrzałe sądy, co nadaje Jego pracy indywidualny rys i charakter, skłaniając do formułowania własnych pytań i przemyśleń.

***

Podsumowując część dotyczącą osiągnięcia naukowego należy uznać, że praca monograficzna pod tytułem *Stosowanie technik informatycznych w postępowaniu administracyjnym ogólnym* stanowi interesującą i ważną dla nauki prawa administracyjnego monografię, której walor wykracza poza czyste omówienie prezentowanych regulacji normatywnych, a zatem poza poziom deskrypcji. Autor podejmuje analizę zagadnień trudnych, o różnorodnej strukturze i w skomplikowanym stanie prawnym, mając ambicję stworzenia czytelnej i przekonującej analizy zagadnienia dotychczas w literaturze nie prezentowanego. Te cechy monografii pozwalają przyjąć, że można – mimo zgłoszonych nielicznych uwag krytycznych - uznać ją za oryginalny wkład Habilitanta w rozwój nauki prawa, a co za tym idzie, spełnienie wymagań postawionych w art. 16 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Ocena stopnia aktywności naukowej oraz pozostałych przewidzianych prawem kryteriów

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze zostaną przedstawione zgodnie z wymaganiami przedstawionymi w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. nr 196 poz. 1165). Wykaz innych (niewchodzących w skład osiągnięcia naukowego z pkt 1) opublikowanych przez Habilitanta prac naukowych po uzyskaniu stopnia doktora obejmuje ponad 90 prac, w tym dwie monografie, kilkanaście artykułów w czasopismach naukowych oraz fragmenty opracowań zbiorowych.

Habilitant wyróżnił w swojej pracy naukowej trzy nurty badawcze: 1) informatyzacja w prawie administracyjnym (materialnym i procesowym), 2) dostęp do informacji publicznej i ponowne wykorzystywanie informacji sektora publicznego, 3) ochrona danych osobowych.

W pierwszym z nich dr Grzegorz Sibiga dokonywał analizy materialnoprawnych podstaw informatyzacji administracji publicznej, w szczególności: ewidencjonowania systemów teleinformatycznych i rejestrów publicznych, outsourcingu informatycznego, informatycznego funkcjonowania rejestrów publicznych oraz bezpieczeństwa systemów teleinformatycznych. W zakresie przepisów procesowych przedmiot podjętych badań Habilitanta objął postępowanie administracyjne ogólne, a także inne postępowania uregulowane w prawie administracyjnym, w tym postępowanie sądowo-administracyjne oraz postępowania o charakterze uproszczonym: w sprawie skarg i wniosków, w sprawie petycji oraz w sprawach udostępniania informacji publicznej. Rezultatem jest kilkanaście artykułów i rozdziałów w pracach zbiorowych, w tym także w formie komentarza. W tym nurcie mieści się także omówiona wcześniej monografia.

Drugim obszarem zainteresowań badawczych Habilitanta są zagadnienia jawności życia publicznego, a w szczególności dostępu do informacji oraz ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego w administracji publicznej oraz ich ograniczeń. W swoich opracowaniach poświęconych tym zagadnieniom Habilitant analizował relacje między dostępem do informacji publicznym oraz ponownym wykorzystywaniem informacji sektora publicznego, na szczególne zainteresowanie zasługują w tej dziedzinie prace Autora dotyczące zakresu stosowania przepisów o ponownym wykorzystywaniu, jako odrębnej prawnej regulacji od dostępu do informacji publicznej oraz ich proceduralne uwarunkowania. W tym obszarze na baczność uwagę zasługują dwie publikacje Habilitanta: *Prawne formy działania podmiotów zobowiązanych do udostępniania informacji publicznej na żądanie indywidualne* (Przegląd Prawa Publicznego 2007 nr 3) oraz *Przenikanie się cywilnoprawnych i administracyjnoprawnych elementów w nowych procedurach administracyjnych na przykładzie postępowania w sprawie ponownego wykorzystywanie informacji sektora publicznego przekazywanych na wniosek* (Opolskie Studia Prawno-Administracyjne 2018, Nr XVI/1[1] we współautorstwie z Mateuszem Błachuckim).

W tym nurcie Habilitant prowadził także badania nad ograniczeniami prawa do informacji w ramach projektu naukowego Narodowego Centrum Nauki (N N110 129540), którego efekty przybrały postać monografii *Główne problemy prawo do informacji w świetle prawa i standardów międzynarodowych, europejskich i wybranych państwa Unii Europejskiej*, Warszawa 2013 - jest to praca zbiorowa pod Jego redakcją. Habilitant podejmował także analizy zagadnień szczegółowych - a zarazem niełatwych w zakresie dostępu do informacji, takich jak: sposoby regulacji ograniczeń dostępności informacji w krajowym prawodawstwie, pojęcie, zakres i funkcje wyróżniania informacji przetworzonej i przetwarzania informacji oraz ograniczeń dostępu do informacji publicznej

uzasadnionych poufnością informacji. Co istotne, wiele z nich (m.in. *Dostęp do informacji publicznej a prawa do prywatności jednostki i ochrony jej danych osobowych*, Samorząd Terytorialny 2003 nr 11, *Komplementarność czy kolizja? Prawna ochrona danych osobowych a dostęp do informacji publicznych oraz informacji o środowisku i jego ochronie*, w: *Ochrona danych osobowych w Polsce z perspektywy dziesięciolecia*, red. P. Fajgielski, Lublin 2008, *Właściwość sądów administracyjnych i powszechnych w sprawach z zakresu dostępu do informacji publicznej*, w: *Aktualne problemy rozgraniczenia właściwości sądów administracyjnych i powszechnych* (red. M. Błachucki, T. Górzyńska, Warszawa 2011) podejmowały zagadnienia stosunkowo mało rozpoznane i rzadko podejmowane w literaturze naukowej.

Trzecim - i chyba najlepiej znanym przez (bez wielkiej przesady można tak stwierdzić) wszystkich prawników zajmujących się prawem publicznym w Polsce - obszarem zainteresowań badawczych Habilitanta to dziedzina regulacji dotyczących ochrony danych osobowych, która stanowi kontynuację zainteresowań Autora uwiecznionych pracą doktorską, a następnie monografią *Postępowanie w sprawach ochrony danych osobowych* (Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2003, ss. 228). Habilitant jako jeden z pierwszych w Polsce podjął refleksję naukową w tej dziedzinie, znajdującej się na styku prawa administracyjnego, konstytucyjnego a także prawa pracy i prawa cywilnego - a zatem szczególnie trudnej w kompleksowej analizie dogmatycznej. Analizował dokładnie i ze znaczącym wpływem na dalsze rozważania podejmowane w polskiej nauce prawa i praktyce kolejne etapy reformy ochrony danych osobowych i ewolucję tej gałęzi prawa. Do istotnych publikacji z tego zakresu należy zaliczyć: *Zmiany w ustawie o ochronie danych osobowych w świetle Dyrektywy 95/46/WE*, Monitor Prawniczy 2004 nr 12 (współautorstwo z X. Konarskim), *Ochrona danych osobowych: zmiany w prawie w latach 2010-2012 oraz planowana reforma systemu* (Edukacja Prawnicza 2012 nr 10), *Dopuszczalny zakres polskich przepisów o ochronie danych osobowych po rozpoczęciu obowiązywania ogólnego rozporządzenia o ochronie danych*, w: *Ogólne rozporządzenie o ochronie danych. Aktualne problemy prawnej ochrony danych osobowych 2016*, red. G. Sibiga, Warszawa 2016 oraz *Kryterium zadania publicznego w ustawie z 10.5.2018 r. o ochronie danych osobowych oraz jego konsekwencje dla wykonania obowiązków administratora danych oraz realizacji praw osoby, której dane dotyczą* (Monitor Prawniczy 2018, nr 22). Doktor Grzegorz Sibiga analizował także w wielu publikacjach relacje między ochroną danych osobowych a ochroną informacji wynikającą z innych regulacji; rezultatem są m.in. publikacje: *Ochrona informacji niejawnych i ochrona danych osobowych. Wybrane zagadnienia wzajemnych relacji*, w: *Ochrona informacji niejawnych, biznesowych i danych osobowych*, red. M. Gajos, Katowice 2009, *Ochrona danych osobowych a tajemnice prawnie chronione*, w: *15-lecie ustawy o ochronie danych osobowych*, red. M. Kałużyńska, Warszawa 2013 oraz *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 21 sierpnia 2013 r., I OSK 1666/12*, Monitor Prawniczy 2014, nr 9. Jest także

autorem licznych publikacji na temat statusu i kompetencji organu właściwego ds. ochrony danych osobowych (Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, a obecnie Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych) oraz statusowi i funkcjom administratora bezpieczeństwa informacji (ABI), a obecnie inspektora ochrony danych (IOD). Kompleksowe omówienie wykonywania funkcji administratora (inspektora) znalazło się w opracowaniu monograficznym *Dokumentacja administratora bezpieczeństwa informacji. Wzory dokumentów z objaśnieniami. Omówienie zmienionych przepisów*, Wrocław 2015.

Habilitant wiele uwagi poświęcił także analizie konkretnych zagadnień materialnoprawnej ochrony danych osobowych, w tym transgranicznemu przekazywaniu danych osobowych (*Zasady przekazywania danych osobowych do państwa trzeciego w prawie polskim i Unii Europejskiej*, w: *Ochrona danych osobowych. Aktualne problemy i nowe wyzwania*, red. G.Sibiga, X.Konarski, Warszawa 2007 (we współautorstwie z X. Konarskim), obowiązkowi poufności osób wykonujących czynności na danych osobowych (*Tajemnica osoby upoważnionej do przetwarzania danych osobowych. Czy zapewnia skuteczną ochronę informacji?*, w: *Ochrona danych osobowych. Skuteczność regulacji*, red. G. Szpor, Warszawa 2009), a także dopuszczalności przetwarzania danych osobowych pracowników i kandydatów do pracy (*Przetwarzanie i ochrona danych osoby ubiegającej się o zatrudnienie w świetle przepisów prawa pracy*, *Radca Prawny* 2005 nr 2, *Zakres stosowania ustawy o ochronie danych osobowych do przetwarzania danych osobowych pracowników i osób ubiegających się o zatrudnienie*, *Monitor Prawa Pracy* 2012, nr 3) oraz powierzaniu innym podmiotom przetwarzania danych osobowych (*Podpowierzenie przetwarzania danych osobowych*, *Monitor Prawniczy* 2012, nr 7, *Powierzenie przetwarzania danych osobowych w obrocie gospodarczym – wybrane zagadnienia*, w: *Prywatność a ekonomia. Ochrona danych osobowych w obrocie gospodarczym*, red. A.Mednis, Warszawa 2013).

Habilitant jest autorem kilkudziesięciu rozdziałów w pracach zbiorowych i artykułów w czasopiśmie naukowych. Jego różnorodny i bogaty dorobek publikacyjny świadczy o pracowitości i pasji badawczej, która przynosi nie tylko zauważalne, ale godne uznania efekty - dr Grzegorz Sibiga jest autorem opracowań o znacznym stopniu cytowalności (jak wynika z danych zawartych w Google Scholar - choć sam nie podaje danych bibliometrycznych w autoreferacie).

Na zakończenie tej części recenzji, która omawia dorobek piśmienniczy Habilitanta należy sformułować pewną ocenę podsumowującą. Doktor Grzegorz Sibiga jest - co trzeba podkreślić z pełnym przekonaniem - Autorem znakomicie rozpoznawalnym w środowisku naukowym specjalistów prawa publicznego, a Jego publikacje wywarły oraz wywierają znaczny wpływ tak na naukę jak i praktykę prawa administracyjnego. To jednak tylko pierwsza zaleta jego dorobku. Drugą jest fakt, że Autor podejmuje tematy bardzo trudne - nie tylko z tego względu, że dotychczas nieznanne,

ale także z powodu ich interdyscyplinarności, wymagające szeroko zakrojonych i żmudnych analiz. Habilitant z pasją eksploruje takie obszary prawa, w które niewielu przed nim ośmielało się dokonywać interpretacji lub ustaleń. Prace doktora Grzegorza Sibigi zarówno w zakresie prawa do informacji publicznej, ochrony danych osobowych czy wreszcie informatyzacji postępowania administracyjnego mają zawsze ten walor - są wkroczeniem w dziedziny regulacji i praktyki, które wymagają starannych, wręcz żmudnych badań, poszukiwań i rekonstrukcji norm z wielu przepisów rozsianych często w wielu aktach prawnych i o różnorodnym charakterze. Habilitant nie jest zatem typem przedstawiciela nauki prawa, który stworzy nowy paradygmat w teorii - ale raczej naukowcem, który swoją misję i pracę rozumie jako eksplorowanie i wyjaśnianie tych dziedzin regulacji, w których problemy mają charakter dotychczas nierozstrzygnięty i wymagają podjęcia przez naukę prawa pewnych ustaleń analitycznych, a także normatywnych w celu prawidłowej interpretacji i aplikacji regulacji prawnej.

Doktor Grzegorz Sibiga ma dość duży dorobek dydaktyczny, zwłaszcza jeśli wziąć pod uwagę, że od kilkunastu lat zatrudniony jest w Instytucie Nauk Prawnych PAN, który nie prowadzi dydaktyki na studiach I i II stopnia. Habilitant prowadził wykłady i ćwiczenia w Akademii Leona Koźmińskiego, w tym wykłady z prawa administracyjnego, instrumentów ochrony praw człowieka, prawnej ochrony informacji i kontroli administracji. Prowadził także wykład „Dostęp do informacji publicznej” dla dwóch roczników słuchaczy Krajowej Szkoły Administracji Publicznej. W INP PAN dr Grzegorz Sibiga prowadził zajęcia na studiach podyplomowych („Wykonywanie funkcji inspektora ochrony danych”, „Prawo nowych technologii”, Podyplomowe Studia Prawno-samorządowe) i kursie („Zarządzanie bezpieczeństwem informacji”) oraz na studiach doktoranckich prowadzonych w INP PAN. Co szczególnie godne podkreślenia w tym obszarze działań Habilitanta, opracował on i zorganizował program studiów podyplomowych „Wykonywanie funkcji administratora bezpieczeństwa informacji” (obecna nazwa: „Wykonywanie funkcji inspektora ochrony danych”), którymi od 2014 kieruje.

Reasumując, stwierdzić należy, że aktywność dydaktyczna - a także liczne działania popularyzatorskie i organizacyjne Grzegorza Sibigi nie budzą żadnych zastrzeżeń i świadczą o dużym zaangażowaniu Habilitanta także w ten obszar aktywności.

Stosunkowo obszerny dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny Habilitanta, osiągnięty w okresie od uzyskania stopnia doktora zasługuje na uznanie, zwłaszcza, że znajdują się w nim opracowania nowatorskie i o ciekawych konkluzjach, zawierające wiele interesujących i doniosłych poznawczo spostrzeżeń. Nie ulega wątpliwości, że we wskazanych tekstach umieścił on swoje przemyślenia i efekty swojej pracy badawczej i publikowane teksty stanowią owoc oryginalnej pracy naukowej Habilitanta.

Podsumowując ocenę dorobku Habilitanta, trzeba zauważyć, że doktor Grzegorz Sibiga wykazuje znaczną aktywność naukową i należy do naukowców o sporej ilości publikacji wartościowych, wymagających od Autora znacznego nakładu pracy – tak badawczej jak i oryginalnej refleksji nad przedstawianymi regulacjami, często o dużym znaczeniu praktycznym. Opracowania naukowe Habilitanta są przygotowane z wielką rzetelnością, z bogatą i dobrze udokumentowaną bazą źródłową, na szczególną pochwałę zasługuje też precyzja analiz i wyводу Autora. Dorobek Grzegorza Sibigi należy do nauki prawa administracyjnego jako dyscypliny dogmatycznej i w tym ujęciu uznanie budzi zarówno staranność warsztatowa Habilitanta jak i wykazywanie własnej poglądów wobec przedstawianych zagadnień normatywnych, co świadczy o Jego dojrzałości i dysponowaniu dobrym instrumentarium pracy naukowej. W konsekwencji uznać należy, że dr Grzegorz Sibiga w pełni spełnia wymogi art. 16 ustawy o stopniach i tytule naukowym.

Konkluzje

W konkluzji oceny osiągnięć naukowych doktora nauk prawnych Pana doktora Grzegorza Sibigi, w tym przygotowanej przez Niego monografii stanowiącej osiągnięcie naukowe należy uznać, że:

- 1) Osiągnięcie naukowe wskazane przez Habilitanta we wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego stanowi znaczny wkład w rozwój nauk prawnych w rozumieniu art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki;
- 2) Habilitant spełnia wymóg wykazania się istotną aktywnością w rozumieniu art. 16 ust. 1 *in fine* ww. ustawy z dnia 14 marca 2003 r.;
- 3) Z tych względów dorobek dr Grzegorza Sibigi spełnia przesłanki do uzyskania stopnia doktora habilitowanego, określonych w art. 16 ust. 1 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki.

Anna Młynarska-Sobaczewska